

Er is geen politiek gebaar zonder de catastrofe van het gebaar. De ex-Hamlet bij de branding, het naakte, zieke, lijdende, genietende lichaam op het toneel, de jongen en het varken – ze zijn zelf de crisis. Deze uitspraak van Maurice Blanchot komt waarschijnlijk het dichtst in de buurt van een definitie van de eigentijdse catastrofe: *‘Le désastre ruïne tout en laissant tout en l’état.’*¹⁵ De catastrofe ruïneert alles en laat alles tegelijkertijd intact. Is dit het radicale gebaar waar het moderne theater naar zoekt? Geen revolutionair gebaar dat alles wil omkeren en veranderen, maar een gebaar dat alles ruïneert en tegelijk intact laat. Een gebaar dat een zekere passiviteit insluit, maar ook verantwoordelijkheid. Een gebaar ergens tussen intimiteit en interventie, om de sleutelwoorden van dit symposium te gebruiken. Misschien bedoelt Agamben dit wanneer hij schrijft: ‘Wat het gebaar kenmerkt is dat er geen sprake meer van is dat het iets moet doen of produceren, maar dat het op zich neemt en ondersteunt. Met andere woorden, het gebaar opent de sfeer van de ethos als de meest eigen sfeer van de mens.’¹⁶

Om dit ethische gebaar te illustreren en mijn beschouwingen tot een einde te brengen, wil ik verwijzen naar een gedicht van Rainer Maria Rilke. De dichter vertelt hoe hij in een museum plots getroffen wordt door een archaische Apollo-torso. Hoewel het beeld geen hoofd heeft, voelt de dichter dat er naar hem gekeken wordt en dat hij zelfs wordt aangesproken. *‘Du musst dein Leben ändern’* lijkt de afwezige mond te zeggen, waarna het beeld zich opnieuw terugtrekt in een archaische marmeren stilte. Misschien is dit wel het politieke gebaar waarover ik heb proberen te spreken: deze eenvoudige maar dringende oproep om ons leven te veranderen. Met alle catastrofale gevolgen vandien. Want je leven veranderen betekent een zekere dood sterven.

Lezing gehouden op het symposium *Skintimacies/Skinterventions: Theory/Body/Politics* in het Tanzquartier, Wenen (23-24 november 2002)

Is dit het radicale gebaar waar het moderne theater naar zoekt? Geen revolutionair gebaar dat alles wil omkeren en veranderen, maar een gebaar dat alles ruïneert en tegelijk intact laat. Een gebaar dat een zekere passiviteit insluit, maar ook verantwoordelijkheid.

- 1 Claudia & Romeo Castellucci, *Les Pèlerins de la matière*, Les Solitaires Intempestifs, Editions, 2001, p.133 (vert. Erwin Jans)
- 2 Giorgio Agamben, *Moyens sans fins. Notes sur la politique*, Rivages poche, Petite Bibliothèque, Paris, 2002, p.63 (vert. Erwin Jans)
- 3 in: Hans-Thies Lehmann, *Postdramatisches Theater*, Verlag der Autoren, Frankfurt am Main, 1999 (vert. Erwin Jans)
- 4 Agamben, p.64 (vert. Erwin Jans)
- 5 cfr. Erwin Jans, ‘Over Bernadette, Gestus en Hiërogliefen’, in: Geert Opsomer en Marianne van Kerkhoven, *Van Brecht tot Bernadette. Wat maakt theater en dramaturgie politiek in onze tijd?*, VTI, 1997, p.31-33; Aan de hand van enkele scènes uit de voorstelling *Bernadette* van Alain Platel en Arne Sierens probeert dit artikel duidelijk te maken dat het (politieke) engagement van vele hedendaagse voorstellingen zit in de voortdurende verschuiving van gestus naar hiëroglief.
- 6 Antonin Artaud, *Het Theater van de wreedheid*, Meulenhoff, Amsterdam, 1982 (vert. Simon Vinkenooog), p.13
- 7 Antonin Artaud, *Le théâtre et son double*, Folio, Gallimard, 1988, p.158-159 (vert. Erwin Jans)
- 8 Jean-François Lyotard, *Des dispositifs pulsionnels*, Paris, Cristian Bourgeois, 1980, p.89
- 9 Jean-Luc Nancy, *Corpus*, Editions Métailié, Paris, 2000, p.125
- 10 id, p.36
- 11 *I like America and America likes me* is de tweede voorstelling in de cyclus *RICHTKRÄFTE* waaraan Benjamin Verdonck met Valentine Kempynck werkt. De performance vond plaats in de Visserij, de onderzoeksruimte van het Nieuwpoorttheater, van 13 november 20u30 tot 16 november 20u30 2002.
- 12 David Levi Strauss, *between dog & wolf*, Essays on Art and Politics, Autonomedia, Brooklyn, NY, 1999 (opgenomen in het programmaboek van de performance)
- 13 ib.
- 14 *TodayUlysses* werd voor het eerst opgevoerd op 8 maart 2002 en werd geproduceerd door het Kaaitheater.
- 15 Maurice Blanchot, *L’écriture du désastre*, Gallimard, Paris, 1980, p.7
- 16 Agamben, p.68